

мікроклімат, влаштований, культуралізований. У феноменології споживання загальний мікроклімат життя, благ, предметів, послуг, поведінки і соціальних стосунків є закінченою стадією в еволюції, яка розпочинається з простого достатку товарів і через утворення ланцюга об'єктів споживання доходить до загального координування дій і часу, до системи доквілля [...] [Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структуры. – М.: Культурная революция, Республика, 2006. – С.9-10].

О. Г. Найдьонов, канд. філос. наук, ІВО НАПН України, Київ
alexander.naydonov@yahoo.com.ua

УКРАЇНСЬКЕ МЕРЕЖЕВЕ СУСПІЛЬСТВО: ЙОГО КОД, "МОВА" СТОСУНКІВ МІЖ ЛЮДЬМИ

Словник української мови визначає слово "код" як систему умовних знаків або сигналів для передавання відомостей [Словник української мови: [в 11 т.] / Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – Київ : Наукова думка. Т. 4. – 1973. – С. 207]. Код походить від лат. *codex*, яке означає "стовбур дерева", збірник знань, законів, система важливої спеціалізованої чи універсальної інформації. В нашому випадку код, це збірник панівних суспільних цінностей поведінки, спілкування, ставлення, розрізнення людьми один одного. Не випадково першим Кодексом в історії людства була Біблія, як звід знань, коли довгий документ почали складати з окремих аркушів (чи дерев'яних дощечок), скріплювати з одного боку і використовувати обкладинку товщу ніж листи. Тобто, появі сучасного формату книги маємо завдячувати християнству. У III ст. кількість стародавніх манускриптів у формі книги зрівнялася з такими ж у формі згорток і до VI ст. повністю замінила їх у греко-римському світі.

У світі, на межі 1960-70-х рр., почала зароджуватися нова соціальна реальність – постіндустріальне чи інформаційне суспільство, сенс якого внаслідок соціальних змін, які відбуваються в наш час, нідерландський філософ Ван Дайк, іспанський соціолог М. Кастельс і російський філософ О. В. Назарчук та інші пропонують позначити як мережеве суспільство, тому що виникла цілковито нова якість соціальної комунікації, яка стрімко трансформує інститути і практики сучасного суспільства. В основі змін лежить перехід від індустріальної до інформаційної економіки, яка має справу з інформацією головним місцем виробництва і обробки якої є соціальні мережі. Мережі – система, яка організовує процес комунікації. Суспільству для того, щоб зайняти правильне місце у світі і вибудувати складні комунікативно-діяльні конфігурації потрібно вибрати правильний принцип мережевої взаємодії. В сучасних умовах економіка, яка функціонує за принципом горизонтально-мережевих структур розширення демонструє більший економічний ефект ніж та, в основі якої лежить принцип вертикально-мережевих структур підпорядкування. Помічено, що появі ефективних горизонтальних структури

комунікації сприяє принципова наявність у представників того чи іншого етносу етичних цінностей, високої моралі, духовності тому, що визначальним у цьому типі людського спілкування є "братерський" характер стосунків між людьми.

Яким є код комунікації українського суспільства, його соціокультурна здатність забезпечити перехід до горизонтально-мережевої комунікації, як найоптимальнішої для створення конкурентно-спроможної української економіки? Українське суспільство в його нинішньому стані, це суспільство споживання, яке описав Ж. Бодріяр (1929-2007), і його головним кодом є "знаки", які в тлумаченні французького філософа – це об'єкти споживання, знаки-об'єкти [Бодрийяр, Жан. Общество потребления [Текст]: его мифы и структуры / Ж. Бодрийяр. – М. : Республика, 2006. – 269 с.]. Вони виступають як символи щастя (люди шукають щастя у володінні об'єктами), або як знаки престижу, що володіють розрізнявальною цінністю, або, нарешті, як знаки реальності. У всіх випадках для Бодрийяра, знак замінює собою реальність: реальне життя, реальні відносини. Об'єкти витісняють з життя людини інших людей, а сам він зникає як суб'єкт, перетворюючись з людини на об'єкт, який, подібно до речі, виконує певну функцію у міжлюдських відносинах. Знакове споживання охоплює все життя людей, починаючи від споживання речей і закінчуючи споживанням дозвілля, культури, соціальної сфери, праці, природи. Все назване входить в людське життя у вигляді споживаних знаків, "симулякрів", перетворюючи всю її в симуляцію, в маніпуляцію знаками. Знак, "симулякр", як би допомагає людині оволодіти реальністю, але одночасно він знищує реальне, замінюючи його собою.

Політичний режим українського суспільства десятки років балансує в межах авторитаризму, який є згубним для людини. Протекція і блат є "мовою" стосунків між людьми авторитарного суспільства. Цей комунікаційний код чітко сформульований американською філософінею Айн Ренд (1905-1982): "Коли для того, щоб виробляти, ви повинні отримувати дозвіл від тих людей, які нічого не виробляють ..., коли ви бачите, що люди стають багатшими за хабар або по протекції, а не за роботу, і ... закони захищають не вас від них, а їх – від вас, коли корупція приносить дохід, а чесність стає самопожертвою, знайте, що ваше суспільство приречене ... " [Рэнд А. Атлант расправил плечи / Айн Рэнд; Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишерз, 2011. – 918 с.]. За якою межею авторитаризм переходить в тоталітаризм? Коли закон свідомо перетворюється в джерело злочину: "Вкрай складно управляти безневинними людьми ... Ну а якщо злочинців недостатньо, їх потрібно створювати ... Видайте закони, які не можна ні дотримуватися, ні проводити в життя, ні об'єктивно трактувати, і ви отримаєте націю порушників, а значить зможете заробляти на злочинах..." [Там же]. Причина такої ситуації сягає радянських часів, коли більшовики силою держави замінили код, який акумулював цивілізаційні надбання наших пращурів і людства, на класовий код, "мовою" якого було соціальне насильство і людиноненавистництво.

В основі концепції мережевого суспільства лежить уявлення про інформацію як знання, яке породжує конструктивні зміни системи. Інформація є опціоном подальших подій. До поняття інформації відноситься здатність її трансляції, тобто комунікація. Комунікаційним вузлом соціальних мереж є якийсь соціальний суб'єкт, здатний, подібно до ЕОМ в комп'ютерних мережах, обробляти і накопичувати, створювати нову інформацію, більш того, бути суб'єктом вільного волевиявлення і дії. Не тільки мережі об'єднують соціальних суб'єктів, але і ці суб'єкти, включаючись в різні мережі, здатні поєднувати мережі. Сучасні мережі здатні утворювати найхимернішу геометрію охоплення нових учасників. Все це означає досягнення принципово нового ступеня соціальної комплексності, досягнення якого можливе тільки за наявності коду, який забезпечує найкращу міжлюдську комунікацію. І. В. Степаненко слушно зауважує, що духовність українського суспільства потребує реконцептуалізації [Степаненко І. В. Реконцептуалізація духовності у постсучасній перспективі / І. В. Степаненко // Тези Міжнародної наукової конференції "Духовність. Культура. Людина". Львів, 15-16 квітня, 2010 р. – Львів: ЛНУ імені І. Франка. – с. 62-64.]. Людям в Україні потрібно "заговорити" на мові любові і взаємоповаги. В основі взаємин між людьми має лежати золоте правило моралі – код, який найдосконаліше сформульований у Біблії: "Чини по відношенню до іншої людини так як би ти хотів, щоб чинили по відношенню до тебе".

О. В. Новикова, канд. филол. наук, БГУ, Минск, Беларусь
mod@tut.by

ФОТОГРАФИЯ В ЭПОХУ ИНФОРМАЦИОННЫХ ВОЙН В ОБЪЕКТИВЕ ФИЛОСОФСКОЙ РЕФЛЕКСИИ

Война – один из вечных спутников человечества. Кантовская концепция "вечного мира" утверждает, что естественным состоянием отношений между соседями является не мир, а война, которая может представлять собой как конкретные враждебные действия, так и жизнь в ситуации постоянной их угрозы. И заключение мира выступает как следствие усилий человека и общества, направленных на разрешение противоречий [Кант И. К вечному миру. – М.: Московский рабочий, 1989. – с. 29]. Современный исследователь войн Мэри Калдор, не отрицая возможности идеи космополитического "вечного мира" как одной из перспектив развития человечества, напоминает о том, что "войну, подобно рабству, всегда можно переизобрести" [Калдор М. Новые и старые войны. Организованное насилие в глобальную эпоху. Москва, Издательство Института Гайдара, 2015. – с 377]. Война представляет собой способ общественного противостояния, иными словами – борьбу, которая, наряду с социальным единством, является одним из основных источников развития общества. Классическим стал подход К. Клаузеви-